

Gestur hjá hvítmunkunum

Janus skald. Myndin er tikin seinast í 1932, stutt eftir hansara Averbode-ferð

HANUS ANDREASSEN

Norbert van Gennep (o.u. 1082-1134) er ekki so kendur sum Frans av Assisi ella Bernard av Clairveaux. Kortini er hann ein týðandi slóðbrótari í miðaldar kleystursögu. Norbert var av greivaaett, foddur í týska hertogadöminum Cleves. Hann var prestvígdur í 1115. Á ungum árum skal hann hava verið kátur og lívsglaður. Men hann upplífdi okkurt slag av umvending og fór at „bøta sínar syndir“. Hann seldi sítt góds og gav sínar ognir burtur.

Hetta var honum sum frá leið ikki til ógagns. Fólk fóru at virða henda fátæka mannin. At tað eydnaðist Norberti at fáa fólk í Antwerpen at venda sær frá trúnni á kollveltingarprofetin Talmelm ber prógv um hetta. Eisini verðslig og

kirkjulig vald varnaðust Norberts bótur og góðgerðir. Hann gjordist ráðgevi hjá tí týska keisaranum Lothar III. Í 1126 varð hann valdur til biskup í Magdeburg.

Teir hvítu munkarnir
Størri týdning hefur tað í okkara sambandi, at Norbert fírti eina kórpresta-skipan, sum eftir honum verður rópt tann norbertianska. Tað fyrsta kleystrið varð sett á stovn í 1120 í dalinum Prémontré í Fraklandi. Limirnir verða tí eisini róptir premonstratarsarar. Skipanin varð eykend av eini roynd at fáa andaliga djúphugsan - kontemplation - og eitt virkið lív at renna saman.

Sum aðrar slíkar røslur tók tann norbertianska seg skjótt fram og bleiv ein týðandi partur av tí andaligu endurnýggjan, sum fór fram í 12. öld, og sum eisini investiturstríðið og krossferðirnar eru dømir um. Miðskeiðis í 13. öld vóru, spjadd um alt Europa, til-samans eini 500 kleystur.

Premonstratarsararnir vóru um hetta mundið

kendir fyri teirra herbergi, har fátæk og sjúk fingi hjálp og pilgrimar mat og innivist. Teir gingu í hvítum kápum og vórðu tí viðhvørt róptir „teir hvítu kórprestar-nir“.

Averbode

Tað norbertianska kleystrið Averbode varð sett á stovn í Flandria í 1134. Tað varð bygt í einum skógarumráði langt frá alfaravegi, millum greivadømið Loon og landspartin Aarschot. Vit eiga at minnst, at tátíðar kleystur ikki bara vórðu grundað av átrúnaðarlígum orsökum, men eisini stillaðu ein verðsligan og búskapar-lígan ørv. Teir stimbraðu handilin, tryggjaðu ferðandi innivist og vóru miðdeplar fyri undirvising.

Averbode stóð í einum ófriðarligum parti av Europa. Søgunnar hvírlur, serstakliga trúðótin og franska kollveltingin, fóru illa við tí lítla samfelagnum. Tað merkisverða er, at eitt av kleystursins glæsiligastu tíðarskeiðum kom at vera tíðin frá 1887 til 1942, tá Monsignore Crets var abb-

ati.

Um hetta mundið fór kleystrið fyrri fyrstu ferð undir trúðóðaravirksemi uttanlands. Í 1903 settu teir fyrstu premonstratarsararnir seg niður í Vejle í Danmark. Ein teirra, Josef Brems, var frá 1922 til 1938 katólskur biskupur í Danmark.

Hetta andaliga landnámið í Danmark var ein av orsökunum til, at Janus Djurhuus tann 14. september 1932 fór undir sína merkiligastu ferð. Yrkjarin, sum var bangin fyri øllum mekanikki, steig klokkan níggju henda morgunin upp í ein av tátíðar slúgvarum.

Hugsotlið hjá Lehmann

Janus helt seinni ein fyrilestur um ferðina, sum er varðveittur, og sum hann rópti „Ferð mín til Belgia“. Men fyrilesturin er - sum ofta hjá Janusi - argandi. Lesarin fær einki at vita hvørki um Belgia ella um kleystrið Averbode.

Um orsøkina til ferðina sigur Janus, at hann og Johannes Lehmann eina nátt-

ina sótu inni á Glaciscafteen tætt við Østbanegården. Tá ið Lehmann fekk at vita, at Janus ongantið hevði verið í flogfari, helt hann, at hetta líktist ongum.

Hann skeyt tí upp, at hann og Janus skuldu fara til tað belgiska kleystrið Averbode, har teir kundu búgva ein mánað. Tann fyrsta teinin - „oman til Hamburg“ - skuldu teir ferðast í flogfari.

Tann bíði

Josef Brems

Longu dagin eftir fóru Janus og Lehmann út í Valby at tosa við tann katólska biskupin Josef Brems. „Biskupurin, ið var ein prúður, vakur og fryntligur maður, var bæði blíður og týður. Skemtingarsamur og náttúrligur av flamskari ætt“. Frá Josef Brems fingi teir báðir viðmælisbræv til abbatan í Averbode, Monsignore Crets.

Tað er hugsandi, at Lehmann nú hevur vent sær beinleiðis til kleystrið og fingið játtan um, at Janus og hann kundu sleppa at gista har ein mána. Tað eydnaðist eisini, skrivur

Janus, at fáa „jåttilsi frá Ingemor Krebs, tí táverandi formanni fyri Dansk Luftfartsselskab, um ferðaloyvi til mín fyrri einki við flogfari til Hamburg“. Afturfyrri skuldi Janus „virka fyri slúgving millum íslendingar og føroyingar í Keypmannahavn“.

Hugtíkin av messuni

Tað er ikki lætt at siga nakad við vissu um tær djúparu grundirnar til, at Janus gjørdi hesa ferðina. Tað, sum her verður ført fram, er tí bara ábendingar og gitingar. Janus tyktist at hava verið millum teir fáa føroyingar, sum á onkran hátt fólðu seg drignar at katholicismuni. Uttan at vita tað vist havi eg varhugan av, at tað er hesin atdráttur, sum býr undir hansara Averbode-ferð.

Sambært einari keldu hevði Janus fingið sær til vana at ganga til morgnumessu í eini katólskari kirju ikki langt frá har hann búði í Breiðgøtu. Á henda hátt fekk hann høvi til bæði at njóta tann liturgiska vakurleikan og at hoyra tað latín-ska málið, sum var honum so kært.